

Heilsugæsla, fjárfesting í heilsu til framtíðar

Oddur Steinarsson

Sérfræðingur í
heimilislækningum og MBA

Framkvæmdastjóri lækninga
Heilsugæslu höfuðborgars-
væðisins Álfabakka 16,
109 Reykjavík

oddur.steinarsson@heilsugaeslan.is

Heilsugæslan hefur ekki verið eins áberandi í þjóðfélagsumræðunni og Landspítalinn. Það virðist oft vanta skilning á mikilvægi heilsugæslunnar í umræðu bæði meðal þingmanna og almennings í landinu. Það hefur verið að fjara undan heilsugæslunni á Íslandi og nú er svo komið að það vantar um 70-80 sérfræðinga í heimilislækningum á landsvísi. Alþjóðaheilbrigðisstofnunin (WHO) hefur lengi bent á mikilvægi starfsemi heilsugæslu í heilbrigðiskerfum landa. Rannsóknir hafa sýnt að lönd sem hafa sterka heilsugæslu ná betri árangri hvað varðar heilbrigði almennings og eru með hagkvæmari heilbrigðiskerfi en samanburðarlönd.^{1,2} Alþjóðaheilbrigðisstofnunin bendir á í skýrslu sinni að efnaðri lönd byggja stóran hluta heilbrigðiskerfis síns á sterkri þriðja stigs heilbrigðisþjónustu, með ríku hagsmunum fyrir ólíka aðila, til dæmis lyfja- og lækningatækjajafnaðinn.² Í sömu skýrslu er

bent á mikilvægi þess að fjárfesta í heilsugæslunni, auka teymisvinnu og önnur úrræði í heilsugæslu. Að í heilsugæslunni séu mikil sóknarfæri bæði í forvörnum og snemmgreiningum.

Lífslíkur hafa aukist en á sama tíma hafa ýmsir lífsstílsjúkdómar rutt sér til rúms. Til dæmis hefur fjöldi sykursjúkra á heimsvísu farið úr 30 milljónum manna 1985 í 382 milljónir manna 2013. Spár gera ráð fyrir að fjöldinn geti verið um 552 milljónir manna árið 2030. Kostnaður vegna sykursýki í Bandaríkjunum nam 11% af heilbrigðisútgjöldum fyrir fullorðna þar í landi 2011 og fer hækkan.³ Í Svíþjóð hefur heilsugæslan verið eflað til þess að taka við þeim sem eru með sykursýki af tegund 2.

Hvað varðar geðheilbrigðismál er notkun þunglyndislyfja á Íslandi mest af löndum OECD. Árið 2013 fengu 39.000 einstaklingar á Íslandi ávísað þunglyndislyfjum og 34.000 fengu ávísað svefnlyfjum og róandi lyfjum að minnsta kosti einu sinni.⁴ Í nokkrum nágrannalöndum okkar er hugræn atferlismeðferð í boði á heilsugæslunni og í Gautaborg, þar sem ég hef starfað síðastliðin 6 ár, er skylda að bjóða upp á samtalsmeðferð í allt að 10 skipti í heilsugæslunni, þetta vantar sárlega hér.

Heilsugæslan vinnur mjög mikilvægt starf í dag, svo sem í ungubarnavernd og bólusetningum, mæðravernd, heilsuvernd og heimilislækningum. Með breyttu samfélagi, herra hlutfalli eldri borgara þar

sem fólk lifir lengur og oftar en ekki með einn eða fleiri undirliggjandi sjúkdóma, er þörfin fyrir öflugra samræmda heilsugæslu á landsvísi mjög mikil. Að heilsugæslan verði eflað með aukinni áherslu á heimilislækningar, hjúkrunarfræðinga með viðbótarnám til dæmis í sykursýkismeðferð, næringarráðgjöf og lungnasjúkdómum, sálfræðinga og félagsráðgjafa til viðbótar því fagfólki sem starfar í dag innan heilsugæslunnar. Að fjölbreytni verði aukin í rekstri, að skjólstæðingar okkar geti valið hvert þeir sækja þjónustu og fjármagnið fylgi þeim, enda eru þeir skattborgararnir sem borga þjónustuna.

Með þessu er hægt að byggja upp öflugra heilsugæslu á landsvísi og ná árangri í forvörnum og snemmgreiningum. Þannig er ráð í tíma tekið og ekki mest áhersla lögð á að bjarga „innistæðum á ögurstundu“, líkt og við þekkjum úr hrúninu.

Heimildir

1. Heath I. A general practitioner for every person in the world. *BMJ* 2008; 336: 861.
2. The World Health Report 2008 - Primary Health Care (Now More Than Ever).
3. df.org/sites/default/files/Media-Information-Pack.pdf
4. who.int/mediacentre/factsheets/fs236/en/ - nóvember 2014.
5. landlaeknir.is/um-embattid/frettir/frett/item25254/Avisunum-a-tauga--og-gedlyf-a-Islandi-hefur-fjolgad-fra-2003-til-2013--november-21014

Primary Care, Investigating in a Healthier Future

Oddur Steinarsson MD, GP, MBA

Chief Medical Executive

Primary Health Care of the Capital Area
Álfabakka 16, 109 Reykjavík

Í lokahófi í Iðnó eftir XXI þing lyflækna sem haldið var á dögunum í Hörpu. Þarna er Þórður Harðarson í pontu, og Gunnar Sigurðsson og Ástráður B. Hreiðarsson á góðri stund ásamt formanni Félags íslenskra lyflækna, Runólfi Pálssyni. Félagið heiðraði þá Nick Cariglia, Gunnar og Ástráð fyrir dygg störf og þjónustu í þágu lyflækninga hérlandis. Mynd Hrafnhildur Linnet Runólfssdóttir (læknanemi).